

26. 11. 2003

ID: 22410

Právní úkon v obchodních vztazích

Výkladové pravidlo právního úkonu, uvedené v ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák., které stanoví, že projev vůle je nutné vykládat podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, je pro obchodní závazkové vztahy....

Výkladové pravidlo právního úkonu, uvedené v ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák., které stanoví, že projev vůle je nutné vykládat podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, je pro obchodní závazkové vztahy doplněno dalšími výkladovými pravidly v ustanovení § 266 obch. zák. Podle uvedeného ustanovení je nutné zjistit úmysl toho, kdo jednal. Pokud jej nelze zjistit, či se smluvní strany ve sledovaném úmyslu právním úkonem rozcházejí, je pak nutné vycházet z významu, jaký by běžný podnikatel projevené vůli přikládal a dále pak z toho, jaký význam se přikládá v právním úkonu použitým výrazům podle obchodních zvyklostí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 703/2002, ze dne 29.1.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně České republiky – Ministerstva obrany, zastoupené Vojenským úřadem pro právní zastupování se sídlem v Praze 6, nám. Svobody 471, proti žalované B. spol. s r.o., zastoupené, advokátem, o zaplacení částky 318.454,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Olomouci pod sp. zn. 16 C 149/99, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. dubna 2002, č.j. 51 Co 7/2002-98, tak, že zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. dubna 2002, č.j. 51 Co 7/2002-98 ve výroku I. a věc vrátil v tomto rozsahu odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Napadeným rozsudkem změnil odvolací soud rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 27.června 2001, č.j. 16 C 149/99-68, tak, že žalobu na zaplacení 157.500,- Kč s příslušenstvím zamítl. Ohledně vyhovujícího výroku v částce 3.454,- Kč s příslušenstvím a výroků o nákladech řízení rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

V odůvodnění svého rozsudku odvolací soud uvedl, že podle jeho názoru je právní vztah založený uzavřenou smlouvou mezi účastníky právním vztahem obchodním ve smyslu ustanovení § 261 odst. 1 obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), neboť uzavřená smlouva o dílo určuje jako předmět díla rekonstrukci vojenského objektu, který je podle ustanovení § 2 odst.1 zákona č. [15/1993](#) Sb. objektem sloužícím k zabezpečení úkolů armády v rámci obrany státu. Konstatoval, že ujednání o smluvní pokutě je obsaženo v článku VI. smlouvy o dílo ze dne 8.12.1993, který stanoví povinnost zaplatit smluvní pokutu ve výši 500,- Kč za každý den prodlení s odstraněním vad díla a za každý den prodlení se splněním povinnosti provést dílo ve sjednané době. Podle obsahu uzavřené smlouvy o dílo ji uzavřel za objednatele subjekt označený jako Vojenská ubytovací stavební správa B., jako organizační složka Armády České republiky. Postavení Armády České republiky upravuje zákon č. [15/1993](#) Sb., který nestanoví, že armáda jako celek je právnickou osobou. Při zabezpečování úkolů

ozbrojených sil jednají jménem státu v právních vztazích služební orgány. Pokud tedy Armáda České republiky sama není právnickou osobou, a tedy není způsobilá vlastním jménem nabývat práv a zavazovat se, tím méně lze toto postavení přiznat její nižší organizační složce, tedy Vojenské ubytovací a stavební správě B. Odvolací soud tak dospěl k závěru, že ujednání o smluvní pokutě obsažené v písemné formě smlouvy ze dne 8.12.1993 je neplatné pro nedostatek právní subjektivity strany smlouvy, který tento úkon činí absolutně neplatným podle ustanovení § 38 občanského zákoníku (dále též jen „obč.zák.“). Z označení v záhlaví smlouvy ani z označení v její závěrečné části nelze dovodit, že jednou ze smluvních stran je stát. Jde-li o posouzení otázky právního postavení Armády České republiky a jejich organizačních složek, odkázal odvolací soud dále na rozhodnutí Ústavního soudu ČR sp. zn. III. US 137/96 jakož i na další publikovaná rozhodnutí soudů, a to Krajského soudu v Brně sp. zn. 9 Ca 17/97, publikované v časopise Soudní judikatura č. 1/2000 a rozhodnutí Vrchního soudu v Praze publikované rovněž v časopise Soudní judikatura č. 1/98, strana 32.

Odvolací soud dále uvedl, že v rámci přezkumu napadeného rozsudku zkoumal pouze otázku platnosti ujednání o smluvní pokutě, jakožto oddělitelné části smlouvy o dílo ze dne 8.12.1993. Nezabýval se však smlouvou o dílo jako celkem, neboť se touto otázkou nezabýval dosud soud prvního stupně. Ve vztahu k částce 3.454,- Kč pak zrušil rozsudek soudu prvního stupně pro nepřezkoumatelnost. Konstatoval, že žalobkyně v této částce uplatnila nárok na náhradu škody, aniž by tvrdila a prokázala porušení právní povinnosti, vznik škody a její výši.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písmeno a) občanského soudního řádu (dále též jen „o.s.ř.“) a uplatňuje dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 2 písmeno b) o.s.ř. Má za to, že rozhodnutí odvolacího soudu je nepřezkoumatelné, neboť co do merita věci není totožné s výrokem soudu prvního stupně. Dovoláním dále napadá výrok odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku. Nesprávné právní posouzení věci spatřuje v tom, že odvolací soud posoudil uzavřenou smlouvu o dílo ze dne 8.12.1993 jako neplatnou v části ujednání o smluvní pokutě, a to pouze na základě pouhého nesprávného označení objednatele, aniž by se jakkoliv zabýval okolnostmi, za nichž byla smlouva uzavřena. Omezil se na zjištění, že na základě vnitroresortního předpisu dovoatelky Všeob-P-52 č. 557/15 je ubytovací a stavební správa odborným orgánem velitele vojenského okruhu a jako taková odpovídá za výkon investorské činnosti se všemi pravomocemi a odpovědnostmi vyplývajícími z obecně závazných právních předpisů. Vůbec se však nezabýval otázkou, zda bylo žalované známo, že důstojník ing. V. M. jednal při uzavření smlouvy jménem České republiky, vojenské správy.

Odvolací soud tak postupoval v rozporu s konstantní judikaturou Nejvyššího soudu ČR. V této souvislosti dovoatelka poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.ledna 2001, sp. zn. 22 Cdo 2480/2000 a na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.dubna 1997, sp. zn. 2 Cdon 386/96. Pochybení odvolacího soudu spatřuje dále v tom, že z pouhého nesprávného označení smluvních stran ve smlouvě nelze dovozovat, že smlouva byla uzavřena jedním či oběma účastníky bez právní subjektivity. Pro individualizaci a identifikaci smluvní strany je rozhodné, zda bylo smluvní straně známo, s kým jedná. Označení smluvních stran není v žádném případě součástí obsahu smlouvy. Dovoatelka přitom odkazuje na právní úpravu uzavírání smluv provedenou občanským zákoníkem v ustanoveních §§ 43a odst.1, 43b odst. 1, 44 odst. 1. Vytýká odvolacímu soudu také to, že neaplikoval na souzený případ ustanovení § 20 odst. 2 obč.zák. z něhož vyplývá, že za právnickou osobu mohou činit právní úkony i jiní pracovníci či členové, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby. Právě možnost činit právní úkony jménem státu vyplývá pro náčelníka podle

ustanovení § 21 obč.zák. z vnitroresortního předpisu Všeob-P-52 č. 557/15. Ing. V. M. tak smlouvu uzavřel ve smyslu citovaných ustanovení občanského zákoníku za stát. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření k podanému dovolání navrhuje zamítnutí dovolání s odkazem na velmi podrobné a vyčerpávající odůvodnění rozsudku odvolacího soudu.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst 1 písmeno a) o.s.ř. a je i důvodné.

Námitku dovolatelky týkající se nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku odvolacího soudu nepovažuje dovolací soud za důvodnou. Dovolatelka při poukazu na rozdílné částky uvedené ve výrocích soudů prvního stupně a odvolacího zjevně přehlédla skutečnost, že odvolací soud celkovou částku 160.954,- Kč rozdělil do dvou výroků. Ohledně částky 157.500,- Kč pak žalobu zamítl a ohledně částky 3.454,- Kč (výrok uveden na rubu první strany rozsudku) rozsudek soudu prvního stupně zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

V souzené věci byla odvolacím soudem posuzována otázka, zda vadné či mylné označení účastníka smlouvy jako hmotně právního úkonu působí automaticky její absolutní neplatnost. Jak již však dříve uzavřel dovolací soud v rozsudku ze dne 10. dubna 1997, sp. zn. 2 Cdon 386/96, publikovaném v časopise Soudní judikatura č. 6/1998, (dále též v rozsudku ze dne 15.ledna 2001, sp. zn. 22 Cdo 2480/2000) vada v označení osoby, která je účastníkem smlouvy, nezpůsobuje sama o sobě neplatnost této smlouvy, pokud lze z celého obsahu právního úkonu jeho výkladem (§ 35 odst. 2 obč.zák.), popřípadě objasněním skutkových okolností, za nichž byl právní úkon učiněn, zjistit, kdo byl účastníkem smlouvy.

Odvolací soud tak pochybil, když bez náležitého zjištění skutkových okolností za nichž došlo k uzavření smlouvy o dílo, shledal její, navíc pouze oddělitelnou část, která upravuje zajištění závazků formou smluvní pokuty, absolutně neplatnou, pro nedostatek v označení smluvní strany. Nelze přisvědčit žádné relevanci jeho závěru o tom, že se platností smlouvy jako celku nemohl zabývat, neboť se jí nezabýval soud prvního stupně. Ve smyslu ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák. je právě zkoumání skutkových okolností za nichž byla smlouva o dílo ze dne 8.12.1993 uzavřena, jakož i celého jejího obsahu rozhodné pro učinění závěru, zda byla uzavřena platně či nikoliv. Lze tak přisvědčit námitce vznesené dovolatelkou o tom, že se odvolací soud vůbec nezabýval výkladem uzavřené smlouvy o dílo, popřípadě objasněním skutkových okolností, za nichž byla smlouva uzavřena a následně plněna.

Výkladové pravidlo právního úkonu uvedené v ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák., které stanoví, že projev vůle je nutné vykládat podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, je pak pro obchodní závazkové vztahy doplněno dalšími výkladovými pravidly v ustanovení § 266 obch. zák. Nejdříve tak musí být podle § 266 obch. zák. zjištěn úmysl toho, kdo jednal, tedy smluvních stran. Pokud jej nelze zjistit, či se smluvní strany ve sledovaném úmyslu právním úkonem rozcházejí, je pak nutné vycházet z významu, jaký by běžný podnikatel projevené vůli přikládal a dále pak z toho, jaký význam se přikládá v právním úkonu použitým výrazům podle obchodních zvyklostí. Při nemožnosti zjištění hlediska subjektivního (úmysl jedajícího či jedajících) tak přichází na řadu hlediska objektivní. Vždy (jak hlediska subjektivní, tak objektivní) se však musí brát náležitý zřetel ke všem okolnostem

souvisejícím s projevem vůle včetně jednání o uzavření smlouvy, praxe, kterou mezi sebou smluvní strany zavedly, jakož i následného chování stran, jestliže to povaha věci připouští.

Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, Nejvyšší soud jej, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první o.s.ř.) zrušil a vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada](#)
- [Směnečný a šekový platební rozkaz, prominutí zmeškání lhůty \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o dílo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Veřejné zakázky](#)
- [Výklad právních předpisů, přepravní smlouva](#)
- [Smluvní pokuta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)